

Herois atrapats al Danubi

La guerra d'independència de Croàcia creà el seu mite: Vukovar. Els serbis van destruir-la, i tot just fa una setmana el Tribunal de l'Haia va acusar Slobodan Milosevic d'una de les diverses massacres que es van fer a Vukovar. Però el paper de Milosevic no és l'únic que es qüestiona. Deu anys més tard encara cueja la polèmica sobre el paper del president Franjo Tudjman en la defensa de la ciutat.

A Vukovar, fa deu anys que hi ha enterrada una gesta. Una gesta amarga que va cremar amb el foc serbi. El 17 de novembre de 1991, l'exèrcit iugoslau, farcit amb centenars de txètniks (extremistes serbis), va desfilar triomfal entre les runes amuntegades que omplien els carrers del centre de la ciutat. Després de quasi tres mesos de setge, l'únic port croat del Danubi (45.000 habitants abans de la guerra) queia en mans dels serbis.

Les dades croates i internacionals, desmentides per l'exèrcit iugoslau, són que els 1.800 defensors de Vukovar –elevats a la categoria d'herois nacionals– van causar de 5.000 a 7.000 morts i de 20.000 a 30.000 ferits a l'enemic. Van destruir 300 tancs i 28 avions. Al final, la manca de municions i els reforços que mai no van arribar van determinar la caiguda. Per què no van arribar reforços? Aquesta pregunta, li la fem a Pilip Karaula, un dels supervivents, que es va passar vuit mesos en un camp de concentració a Sèrbia. Avui és regidor de l'ajuntament pel partit Comunitat Democràtica Croata (HDZ), el partit del desaparegut president croat Franjo Tudjman. Pilip, mecànic de professió, va comandar la defensa del barri de Mitnica, a la part est de la ciutat, on lluitaven uns 500 soldats, la majoria voluntaris, com ell. A la zona, hi vivien 5.000 persones, les quals es passaven les hores sota el soterranis de les casetes unifamiliars, i també d'algunes fàbriques i magatzems.

La seva resposta és contundent: "Jo estava lluitant aquí dins i desconeixia la situació a fora. No ho sé." Vaig voler replicar: "Hi ha l'opinió estesa que Vukovar va ser abandonada a la seva sort per interessos de Tudjman", però no ho vaig

fer: deu anys són suficients per saber què passava a fora.

Qui va parlar més clar va ser Antonia Kukutjica, la regidora que ens va facilitar els contactes per fer el reportatge: "Vukovar va ser abandonada i encara ho és ara. Els polítics diuen 'torneu, torneu', però no hi ha feina per a la gent. Els únics treballs que hi ha són en escoles, hospitals, guarderies... Però res productiu. Vukovar, i Croàcia en general, no estan en una bona posició."

Qui ha culpats Tudjman del desastre de Vukovar per no voler socórrer-los ha estat Mile Dedakovic, Jastrebo (falcó, en croat), que ara és el president de l'associació de defensors de Vukovar'91. L'extint coronel va tenir problemes fa uns anys amb el Govern croat, que l'acusava d'haver abandonat el seu lloc de comandament i de col·laboració amb l'enemic. Fins i tot va ser empresonat –cal dir que pertany a l'HSP (Partit dels Drets Croats) classificat com d'extrema dreta, minoritari però molt bel·ligerant amb el govern–. Ara, el president Stipe Mesic, el torna a responsabilitzar de la caiguda. En una entrevista al diari de Zagreb *Vecernji List* el març passat, Jastrebo afirmava taxativament: "Mesic sap molt bé qui és el culpable de la caiguda de Vukovar, però mai no ho dirà." Ara, l'exmilitar demana la creació d'una comissió que investigui els fets que van dur a la presa i destrucció de la ciutat.

Refer la ciutat. Per refer totalment la ciutat fan falta moltíssims diners. El 1997 es va fer una estimació que ronda els 200.000 milions de pessetes (el presupost anual de l'Ajuntament d'Alacant no arriba a 31.000 milions). El nombre d'habitatges danyats o destruïts és de

14.000, gairebé la majoria. Les tasques de reconstrucció van lentes, ja que en els quatre anys del restabliment de l'autoritat croata a la ciutat, només s'han reconstruït 1.700 habitatges, i molts dels edificis singulars, com l'antic ajuntament, estan en runes.

Als afores de Vukovar hi ha un memorial aixecat en honor de l'exèrcit croat i de les víctimes civils. Hi ha 938 creus. El 1998 es van treure els taüts i es van posar sota làpides. Alguns cossos es van haver de canviar a caixes, ja que estaven dins de barquetes de riu numerades. S'havien acabat els fèretres.

Ara, cada divendres arriben nous cadàvers trobats pels boscos dels voltants o entre les runes. En una cantonada hi ha un seguit de tombes buides en honor als desapareguts, el nombre dels quals és superior al miler. Deixem el memorial amb la imatge clavada en la retina d'un pare resant –segons el vigilant, hi va cada dia– enfront de la tomba d'un fill seu.

Un altre cas emblemàtic que encara és molt present a la ciutat és el dels cinc periodistes de la ràdio local. Cada dia, durant el setge, emetien unes hores. Mitjançant un cable soterrat l'emissora es connectava amb Ràdio Zagreb. Els equips s'alimentaven amb generadors de gasoil i sovint s'havia de canviar l'emplaçament de l'antena a causa de la pluja de projectils –a Vukovar, els Mig-21, l'artilleria, els tancs i, fins i tot, vaixells al Danubi, descarregaven quilos de metralla, i en un dia podien caure més de 2.000 projectils. A les tardes feien un programa adreçat als nens que passaven les hores als refugis. Quan els serbis van entrar, se'ls van endur de davant del micròfons. Els van afusellar i enterrar en una fosa comuna, a Ocvara. Per arribar a Ocvara cal sortir de la ciutat i circular per carreteres estretes rodejades de blat de moro. Fa tres anys que un monòlit dona fe de la tragèdia: 300 persones, la majoria ferits de l'hospital, van ser passades per les armes i enterrades en un enorme forat a terra. Fa uns dies el Tribunal Penal Internacional (TPI) de l'Haia va acusar Slobodan Milosevic, l'aleshores president iugoslau, de la matança d'Ocvara.

Miquel Darnés (Vukovar)

Memorial de l'exèrcit a les afores de Vukovar: un camp amb 938 creus blanques. A l'esquerra, Vladimir Stengl.

“Si Vukovar no es reconstrueix, de problemes, n'hi haurà”

Vladimir Stengl és l'actual alcalde de la ciutat de Vukovar, des del 1997, any de la “reobertura” de la ciutat. Pertany a l'HDZ, el partit del desaparegut president Franjo Tudjman.

—Creu que Vukovar tornarà ha ser com abans?

—**Això és gairebé impossible, ja que ha mort moltíssima gent. Però potser d'aquí a uns deu anys, Vukovar pot estar un altre cop reconstruïda.**

—Per la ciutat hi ha rètols del programa de reconstrucció de la UE. Què ens en pot dir?

—**Primer s'està tractant el tema de la reconstrucció i edificació de nous habitatges. Ja se n'han reconstruït 625. Després es continuarà per les infraestructures comunes (electricitat, aigua, clavegueram...). Volem que la gent pugui tornar a viure aquí al més aviat possible.**

—Hi ha alguna ciutat amb la qual estan agermanats?

—**Fa poc hem signat un conveni d'ajuda mútua amb Dubroknica que...**

—Però Dubroknica també és a Croàcia.

—**Sí, d'acord, però hem intentat arribar a acords amb Dresden, Coventry i, fins i tot, Hiroshima, i la resposta sempre ha estat negativa... El motiu... [fa un gest de disgust], diuen que no es tracta dels mateixos casos, que les causes de l'agressió no són les mateixes.**

—Hi ha problemes de convivència entre serbis i croats?

—**El que hi ha és enveja entre uns i altres, pel que un té i l'altra no té. Però no hi grans problemes. Ara bé, cal no oblidar que la ciutat va ser destruïda pels serbis.**

—Hi ha qui no està d'acord en el fet que els serbis puguin tornar.

—**Sí, perquè molts serbis que van pel carrer són culpables. Però poden tornar aquí sense problemes, tot i que, segons la meua informació, en tornen pocs, perquè aquí no hi ha feina. Es venen les propietats i retornen a Sèrbia. Cal dir que a la fàbrica Borovo de sabates, abans de la guerra hi treballaven 20.000 persones, i ara només hi ha feina per a un miler.**

—En canvi a la policia de Vukovar hi ha bastants serbis.

—**El 50%, però no de Vukovar sinó d'altres zones del país. Van fugir dels seus llocs per la guerra i van venir a viure a aquesta zona. El problema és que estan prenent llocs de treball a gent d'aquí.**

—Creu que el govern croat està fent tot el possible per ajudar la ciutat?

—**Necessitem molta ajuda i la del govern no és suficient.**

—Potser el govern té por de problemes entre comunitats, si la ciutat torna a ser com abans...

—**Si Vukovar no es reconstrueix, sí que n'hi haurà, de problemes. M. D.**